

5. Západné Tatry

Poloha: Západné Tatry sa rozkladajú na ploche 400 km² a sú druhým najvyšším horstvom na Slovensku. Najväčšia časť pohoria sa nachádza na Liptove, menšia časť na Orave a asi štvrtina územia v Poľsku. Hranicu s Vysokými Tatrami na východe tvorí Ľaliové sedlo, s Chočskými vrchmi na západe Suchá dolina a Hutianske sedlo.

Členenie:

Západné Tatry sa ďalej členia na 6 geomorfologických častí:

-Osobitá (severozápad, 1 687 m n.m.)- tento vrch je skutočne osobitým nielen pre svoju krásu a "osamelosť", či odlúčenosť od ďalších veľkých "bratov" a "sestier" Západných Tatier. Je aj najsevernejším vrchom tohto pohoria a zároveň aj prírodnou rezerváciou. Zakončuje bočnú rássochu Volovca odbočujúcu z Lúčnej. Ide o zvyšok pôvodného vápencového príkrovu Tatier.

-Sivý vrch (západ, 1 805 m n. m.) - je charakteristický nespočtým množstvom skalných útvarov (tzv. Radove skaly), ktoré sú na jednom mieste zoskupené do podoby, ktorá pripomína mesto z vtáčej perspektívy. Ľudia toto miesto nazvali „Mestečko“.

-Červené vrchy (severovýchod, 2 128 m n.m.) -

rozprestierajú sa od Tomanovského sedla (1680 m n.m.) po Ľaliové sedlo (1947 m n.m.). Pomenované boli podľa hrdzavo-červeného sfarbenia trávnatých úbočí porastených sitinou trojzárezovou. Červené vrchy sú jednou z najvyššie položených krasových oblastí na Slovensku, vyskytuje sa tu aj najvyššie položená jaskyňa na Slovensku - Vyšná Kresanica (2081m n.m.).

-Liptovské kopy (východ) - horská skupina medzi hlavným hrebeňom Západných Tatier a Vysokými Tatrami. Liptovské kopy sú ohraničené zo západu Tichou dolinou a z východu Kôprovou dolinou. Najvyšší vrch je Veľká kopa (2052m).

-Liptovské Tatry (centrálna časť a juh)

-Roháče (centrálna časť) -je pomenovanie horského masívu Západných Tatier. Roháčom kralujú mohutné končiare Ostrého Roháča a Plačlivého, Volovca, Rákoňa, Troch kôp, Baníkova, Skriniarok, Salatína, Brestovej, ktoré tvoria typickú vysokohorskú skupinu. Ich najvyššie štíty vytvárajú nerozlučnú dvojicu štíhlych skalnatých vrchov, ktoré sa podobajú dvom čertovým rohom a azda aj preto dostali toto výstižné pomenovanie.

Súčasný tvar Západných Tatier je výsledkom zaľadnenia v štvrtohorách. Existovalo tu okolo 20 ľadovcov, z nich najdlhší 13-15km bol ľadovec Tichej doliny. Objemovo najväčší ľadovec bol v Roháčskej doline dlhý 12km a hrubý 200m. Pôsobením ľadovca vznikali kotlovité útvary - kary, charakteristické okrúhlym tvarom a strmými stenami. Po ústupe ľadovca tu zostala voda a vznikli jazerá - plesá. V Západných Tatrách sa ich nachádza asi 20.

Krasová činnosť:

Aj na území Západných Tatier sa vyskytujú prejavy krasovej činnosti. Jedná sa predovšetkým o oblasť Červených vrchov, kde strmé svahy urýchľujú odtok povrchových aj podzemných vôd. Vzniklo tu niekoľko

prevažne krátkych jaskýň. Často prerážajú úzke hrebene a vytvárajú prírodné tunely. Nakoľko holý povrch hornín zachytáva málo vody, do jaskýň presakuje jej malé množstvo a podzemné priestory majú nedostatok sekundárnych krasových foriem. Povrchové krasové formy sa nachádzajú len na mierne uklonených svahoch a chrbtoch. Najvýznamnejšia jaskyňa pohoria sa nachádza v časti Roháče. Je ňou Brestovská jaskyňa, ktorá je národnou prírodnou pamiatkou, je typom puklinovoriečnej jaskyne s aktívnym podzemným tokom. Meria 1 450 m a je chudobná na sekundárnu (kvapľovú) výzdobu.

Ďalšie zoskupenie jaskýň sa nachádza v masíve Opálenice v časti Sivý vrch. Patrí sem Biela jaskyňa – 65 m dlhá s pozoruhodnou kvapľovou výzdobou, Medvedia jaskyňa – 160 m dlhá s paleontologickými nálezmi.

Jaskyňa Dúpnica – 150 m dlhá jaskyňa s paleontologickým, archeologickým aj historickým významom. Jaskyňu tvorí okrúhla miestnosť 45x50 m s jednou chodbou, na východnom okraji klesajúcou do podzemia. Najhodnotnejšia časť svätyne sa nachádza priamo v strede. Tvorí ju šesť skál uložených do tvaru podkovy. K jaskyni patrí aj posvätný okrsk, čo je presne ohraničené a vymedzené územie. Unikátom tohto priestoru je, že všetky chodníčky, ktoré ho pretínajú, sú pôvodné, čo znamená, že vznikli pred 2 500 rokmi. Dva z nich pri svojom vyústení na hrebeň sú dokonca vtesané do skaly.

Rastlinstvo:

V Západných Tatrách sa vyskytujú 2 odlišné typy pôd. Kyslé pôdy a zásadité pôdy na vápencovom podklade. Každý z týchto typov pôd podmieňuje výskyt typických rastlinných druhov. Podnebné pomery zasa určujú rastlinám ich výškové hranice - vegetačné stupne.

Podhorský vegetačný stupeň siaha do nadmorskej výšky 800m. Typické rastliny pre tento vegetačný stupeň sú jelša, vrba, páperník, devätsil, žltohlavy, jesienky.

Horský stupeň sa nachádza v nadmorskej výške 800-1200m. Prevládajú v ňom smrekové lesy, borovice a sporadicky smrekovce. Jedľa sa vyskytuje ojedinele, hlavne na vlhkých miestach na severnej strane. Z listnatých stromov sa v smrekovom poraste sporadicky objavuje breza, topoľ osika a jarabina. Vo vápencovej časti sú rozšírené buky a javory, na vlhkejších miestach jelša a lieska.

Podhôrny stupeň siaha do nadmorskej výšky 1800m. Od výšky 1500m prechádza les pozvoľna do kosodreviny. Nad 1800 m sa nachádza hôľny (alpínsky) stupeň, pôda je chudobná na živiny. Prevládajú tu trávnaté plochy s množstvom kvetov.

Živočíchy:

Na rozhraní polí a lesov sa vyskytuje srnčia zver, zajace, diviaky, líšky, tetovy hlucháne, zriedkavejšie kuny.

V blízkosti vodných tokov žije vydra, z vtákov sú to vodnár a rybárik.

V lese môžeme stretnúť divú mačku, rysa aj medveďa. Hôľne a skalnaté časti Západných Tatier obývajú kamzíky a svište.

Ochrana prírody:

Celý geomorfologický podcelok je súčasťou TANAP-u. V Západných Tatrách sa nachádza alebo sem zasahuje 9 národných prírodných rezervácií (NPR), 2 prírodné rezervácie (PR), jedna národná prírodná rezervácia (NPP). Sú to nasledovné:

- NPR Juráňova dolina
- NPR Kotlový žľab
- NPR Kôprovská dolina
- NPR Mních
- NPR Osobitá
- NPR Roháčske plesá
- NPR Sivý vrch
- NPR Suchá dolina
- NPR Tichá dolina
- PR Mačie diery
- PR Úplazíky
- NPP Brestovská jaskyňa

Turistika:

Vnútri pohoria sa nachádzajú len štyri lokality s koncentráciou cestovného ruchu. Na severnej strane sú to rekreačné strediská Zverovka, Brestová a okolie Ťatliakovej chaty, kým na južnej strane je to len Žiarska chata. Ostatné strediská zimnej i letnej turistiky ležia po okraji pohoria: Oravice,

Zuberec, Bobrovecká vápenica, Žiar, Kanská, Jakubovany-Studená dolina, Pribylina, Podbanské. Na území Západných Tatier sú vybudované aj dva náučné chodníky: NCH Juráňova dolina a NCH Roháčske plesá.

Jeden z menej známych vrcholov Západných Tatier je Plačlivé (Plačlivô), ležiace v hrebeni medzi vrcholmi Baníkov a Ostrý Roháč. Vrchol je tvorený ostrým bralnatým končiarom. Plačlivô sa v minulosti nazývalo aj Plačlivý Roháč. Pôvod názvu tohto vrcholu objasňuje aj jedna z povestí Štefana Rysuľu z knihy Podtatranské povesti:

[-poveš Štefana Rysuľu Plačlivô](#)

[- VIDEO](#)

Tradičnú roľnícku kultúru v podhorských a horských oblastiach na Slovensku sme spoznávali nielen prostredníctvom ľudových rozprávok a povestí, ale aj pomocou lúčnych piesní nazývaných trávnicie. Na ťahavom nápeve piesne Ovsenisko, jačmenisko sme si vyskúšali špecifiká spievania v prírode:

Ovsenisko, jačmenisko

1. Ovsenisko, jačmenisko,
[:uviazala žena muža o remenisko.:]
2. Ženička, žena, nerob mi teho,
[:nepoviem ti za dva rôčky slovíčka zlého.:]
3. A na tretí rok, budem ťa bíať,
[:načo si ma naučila pálenô píjať.:]
4. Pálenô píjať, do krčmy chodiť,
[:načo si ma naučila zlé veci robiť.:]

Zdroje:

http://sk.wikipedia.org/wiki/Z%C3%A1padn%C3%A9_Tatry

<http://www.zapadnetatry.com/>

<http://www.skonline.sk/hory.php?id=232>

<http://www.skonline.sk/turistika-trasa.php?id=935>

<http://www.kamnahory.sk/Zapadne-Tatry.html>